Vallonernas reformerta tro

Edgar Almén 2015-09-19

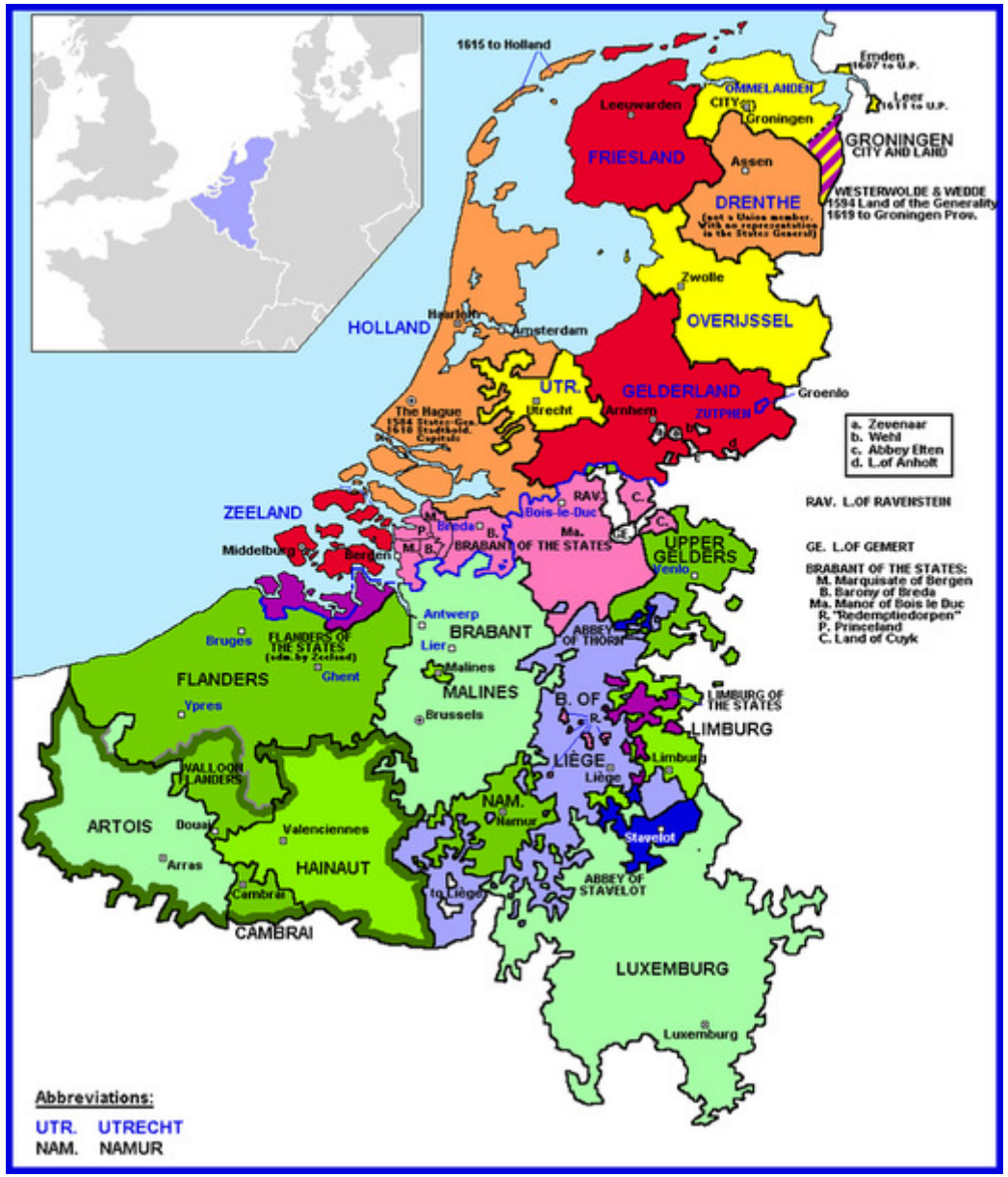
1615 to Holland
Emden
1607 to U.P.
Leer
1611 to U.P.
OMMELANDEN
CITY
Groningen
GRONINGEN
CITY AND LAND
Leeuwarden
FRIESLAND
Assen
DRENTHE
(not a Union member
With no representation
in the States General)
WESTERWOLDE & WEDDE
1594 Land of the Generality
1619 to Groningen Prov.
Zwolle
OVERIJSSEL
HOLLAND
Haarlem
Amsterdam
UTR.
Utrecht
GELDERLAND
Arnhem
ZUTPHEN
Groenlo
The Hague
1584 States-Gen.
1616 Stadtbold.
Capitals
a. Zevenaar
b. Wehl
c. Abbey Elten
d. L.of Anholt
RAV. L.OF RAVENSTEIN
GE. L.OF GEMERT
BRABANT OF THE STATES:
M. Marquisate of Bergen
B. Barony of Breda
Ma. Manor of Bois le Duc
R. "Redemptiedorpen"
P. Princeland
C. Land of Cuyk
ZEELAND
Middelburg
Bergen
Breda
Bois-le-Duc
B. BRABANT OF THE STATES
UPPER GELDERS
Venlo
Antwerp
BRABANT
Lier
Malines
ABBEY OF THORN
Bruges
FLANDERS OF THE STATES
(obs. by Zeeland)
Ghent
FLANDERS
Ypres
MALINES
Brussels
B. OF R.
LIMBURG OF THE STATES
LIMBURG
LIÈGE
Liège
Limburg
WALLOON FLANDERS
NAM.
Namur
ARTOIS
Bouai
Arras
Valenciennes
HAINAUT
Cambrai
CAMBRAI
Stavelot
ABBEY OF STAVELOT
LUXEMBURG
Luxemburg
Abbreviations:
UTR. UTRECHT
NAM. NAMUR

Disposition

- Läroböcker och handböcker om skillnaden mellan lutherskt och reformert
- Problematiskt redan som beskrivning av nuläget
- Olika beskrivningar i olika tider – präglade av olika intressen
- Hur man i Sverige såg på reformerta, när vallonerna kom
- Hur vallonerna själva såg på sin reformerta tro innan de kom till Sverige
- Hur vallonerna kan ha sett på sin tro i Sverige
  Hur de kan ha uppfattat Sverige och det lutherska
- Var verkligen alla valloner reformerta?

Läroboks- och handbokskunskap

- Termer
  - reformerta – kalvinister
  - hugenotter – puritaner
  - presbyterianer - kongregationalister
- Yttre drag
- Teologi

Yttre drag

- Gudstjänstformer
- Gudstjänstrum
- Präst/pastor – roll och kläder

Teologi

- Predestinationsläran
- Nattvardssynen
- Synen på bibelns auktoritet
- Trons praktiska konsekvenser (helgelsen)

Konfessionsträdet

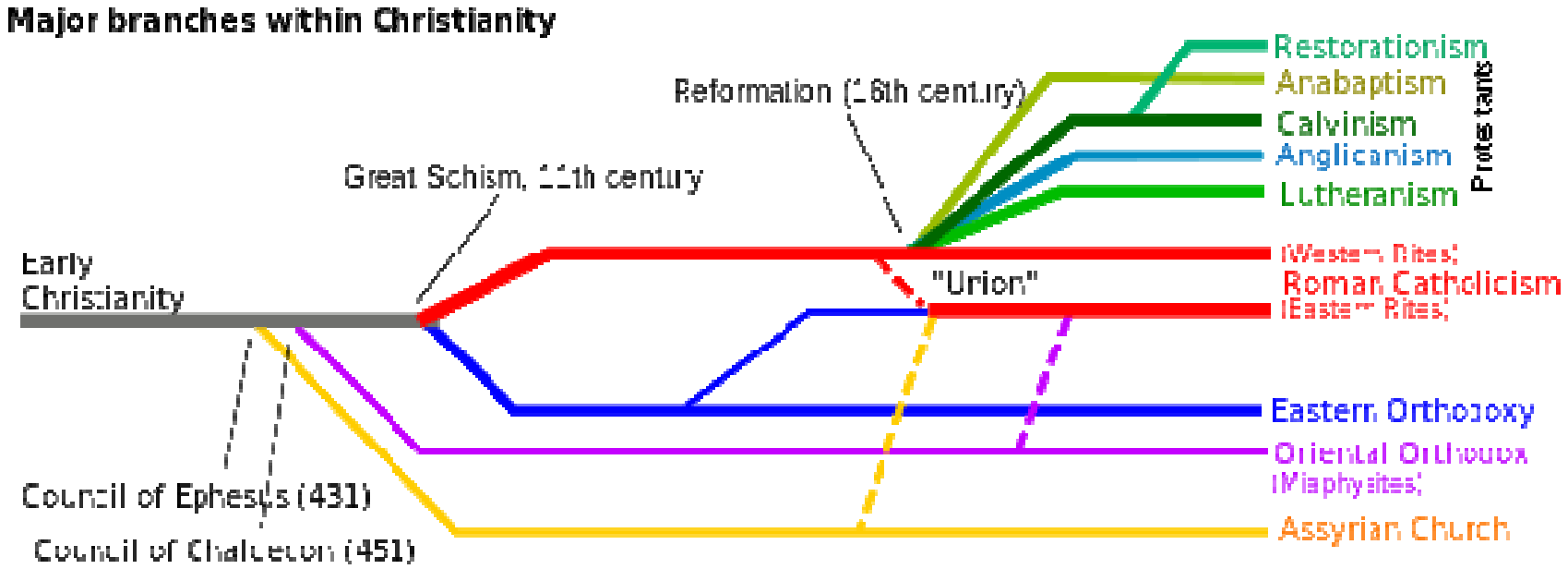

Problematiskt

- som beskrivning av kyrkorna
- som beskrivning av det läromässiga

- som undervisningsgrepp

Olika beskrivningar i olika tider präglade av olika intressen

- **Valloninvandringen**
  Kampen mot katolicismen
  Arbetarklassens formering och folkhemsbygget

- **Lutherskt – reformert**
  Luther-renässansen
  1800-talets unierade preussiska kyrka
  1600-talets fältpredikan

Hur man i Sverige såg på reformerta, när vallonerna kom

- Regenterna och behovet av kompetens
- Krigets behov av vapen, soldater och allierade

- Statlig organisation och kontroll, prästerskapets lutherskhet

Hållanders tre perioder

- *Tolererade till en början (1636-1655)*
- *Bakom lyckta dörrar (1655-1667)*
- *Religionsfriheten inskränks ytterligare (1667-1693)*

Min tolkning

Utvecklingen kan förstås

- som en del av den upporganisering av det svenska samhället som ägde rum på 1600-talet
- som en del av den konfessionalisering som ägde rum i hela Europa under samma tid, bland både katoliker, lutheraner och reformerta.

Min tolknings konsekvenser

- Synsätten ändras när de första reformerta redan kommit hit.

- De svenska vallonerna tyckte i slutet av 1600-talet förmodligen inte att kritiken av det reformerta var en rättvis kritik av dem

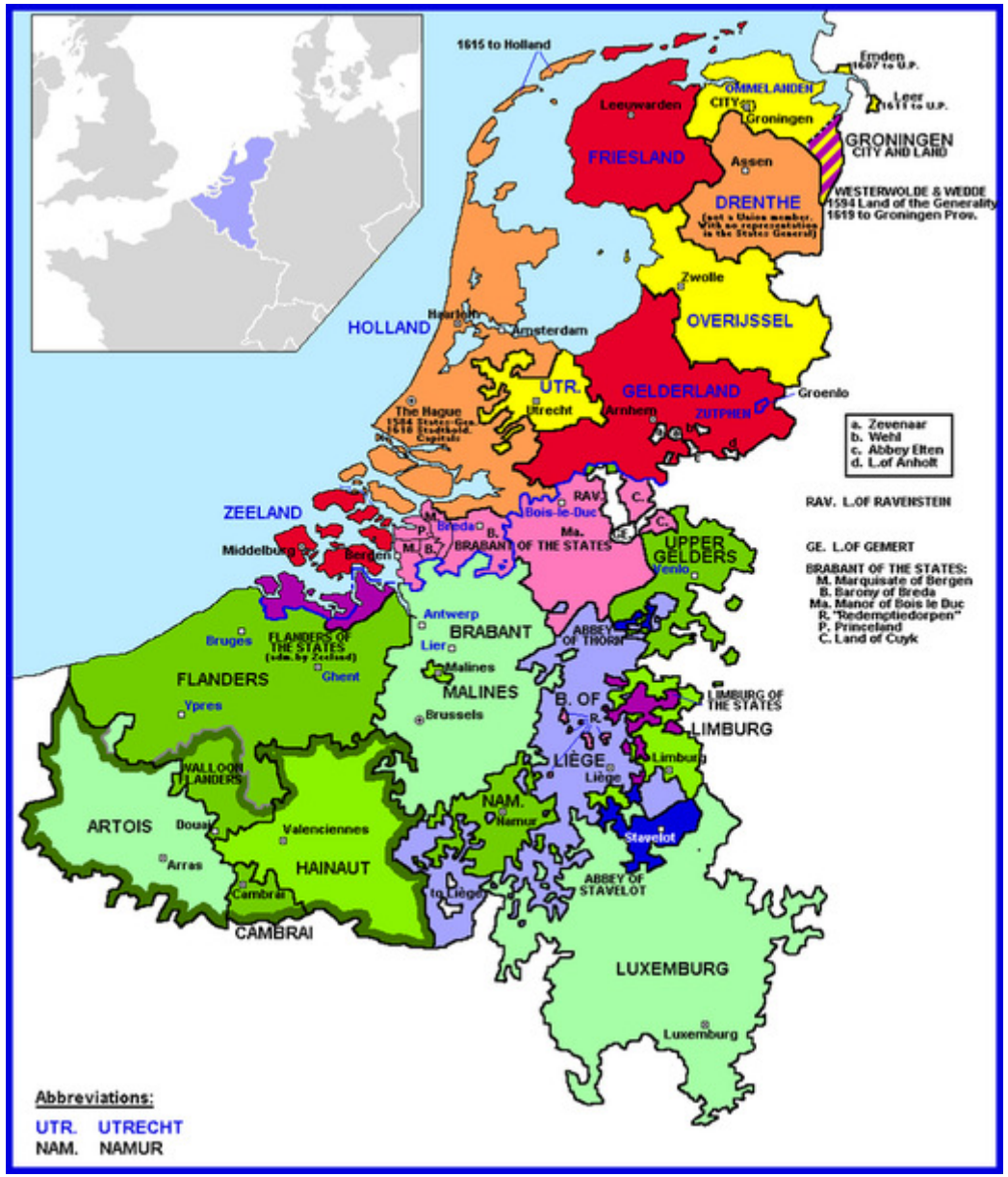
1615 to Holland
Emden
1607 to U.P.
Leer
1611 to U.P.
OMMELANDEN
CITY
Groningen
GRONINGEN
CITY AND LAND
Leeuwarden
FRIESLAND
Assen
DRENTHE
(not a Union member
With no representation
in the States General)
WESTERWOLDE & WEDDE
1594 Land of the Generality
1619 to Groningen Prov.
Zwolle
OVERIJSSEL
HOLLAND
Haarlem
Amsterdam
UTR.
Utrecht
GELDERLAND
Arnhem
ZUTPHEN
Groenlo
The Hague
1584 States-Gen.
1616 Stadtbold.
Capitals
a. Zevenaar
b. Wehl
c. Abbey Elten
d. L.of Anholt
RAV. L.OF RAVENSTEIN
GE. L.OF GEMERT
BRABANT OF THE STATES:
M. Marquisate of Bergen
B. Barony of Breda
Ma. Manor of Bois le Duc
R. "Redemptiedorpen"
P. Princeland
C. Land of Cuyk
ZEELAND
Middelburg
Bergen
Breda
Bois-le-Duc
B. BRABANT OF THE STATES
UPPER GELDERS
Venlo
Antwerp
BRABANT
Lier
Malines
ABBEY OF THORN
Bruges
FLANDERS OF THE STATES
(obs. by Zeeland)
Ghent
FLANDERS
Ypres
MALINES
Brussels
B. OF R.
LIMBURG OF THE STATES
LIMBURG
LIÈGE
Liège
Limburg
WALLOON FLANDERS
NAM.
Namur
ARTOIS
Bouai
Arras
Valenciennes
HAINAUT
Cambrai
CAMBRAI
Stavelot
ABBEY OF STAVELOT
LUXEMBURG
Luxemburg
Abbreviations:
UTR. UTRECHT
NAM. NAMUR

Reformationen i Nederländerna

- Den växande reformerta rörelsen
- Bildstormarturbulensen, kejsarens och kyrkans motåtgärder, inkvisitionen
- Det 40-åriga kriget. Hollands frigörelse

- De olika förhållandena i Sedan och i Liège påverkade troligen deras sätt att utöva sin tro och deras bilder av sin tro.

Limites Provinciæ Flandricæ
Oudenarde
Brussel
Louuain
Mastrich
Tirlemond
S. Trityc.
Pars Tornacensis
Ath
Soignies
Binche
Huy
LIEGE
Mosa
NAMVR.
Sambre
Mons
Charleroy
Valenciennes
Provincie
Insulensis
PARS
PROVINCIÆ LEODIENSIS
Durbuit
Dinant
Spa
Malmedy
Stauelo
Roche n Ardenne
Cleff
Bastonach
Viandene
Neufchstel
Arlon
Herbemont
Luxembour
Sedan
Mouzon
Montmedy
Maruille
Virton
Etain
Verdun
Metz
Sar-Louis
Rhenane
PROVINCIA VALLONIÆ
Cum Confiniis
CONFINIA PROVINCIÆ CAMPANIÆ
PARS PROVINCIÆ COLONIENSIS
Colonia
Aix
Limburg
Veuue R.
Verviers
Milliaria Italica
Milliaria Germanica
Leucæ Horariæ
Leuc
Gallicæ
Pars
Coblentz
Kocheim
Prove
Berncastell
TREVERI
Occidens
Oriens
30
50

Min tolkning utifrån Bruegel av det reformerta man har med sig

- Det viktiga får sägas ute i naturen, utom räckhåll för myndigheterna
- av en bland likar, utan kyrkofurstar, stora kyrkor och utarbetade ritualer

- Så kan det viktiga sägas också i/utanför Lövsta eller Finspång

Hur vallonerna kan ha sett på sin tro i Sverige

Man bör fundera över

- det de hade med sig hemifrån
- hur den svenska omvärldens syn på dem förändrades under de tre perioderna
- att det, som vid alla migrationer, sker förändringar när man levt länge i landet

Det man hade med sig

Det man hade med sig var

- minne av att revolten var möjlig – och kostsam, där man ganska säkert tvekat, tagit ställning åt olika håll, kanske också gjort saker man skämdes för
- kanske en erfarenhet att denna revoltgemenskap kunde ge en ny stolthet/värdighet,
- ganska säkert en villrådighet inför det nya:
  Hur skulle lilla jag kunna ha rätt mot hela traditionen och mot alla de stora och mäktiga?

Hur upplevdes Sverige jämfört med detta?

Det man möttes av förändrades

- Först: Jobbet, eget språk, egna gudstjänster, egen undervisning. Hörde till församlingen i dop, vigsel, begravning
- Sedan: Kyrkan markerade annorlundaskap, ville undervisa barnen, svårt att få bli fadder, husförhörsspråket.
  Men få konflikter som hade med det reformerta att göra.

De följande generationerna

- hade inte samma minnen,
  men hade kanske uppfostrats till valloner
- hade lägre språkbarriär
- kunde gifta sig med icke-valloner

- påverkades mera i mindre slutna miljöer,
  där det var lättare att assimileras

Alla var inte reformerta i samma mening

- Det reformerta var ännu inte enhetlig konfession
- Också den lutherska bilden av det reformerta förändrades
- Vallonerna kom från olika reformerta miljöer och kan ha bytt konfession/sida
- Några kom hit som katoliker

- Var och en fick, som vi, försöka förena sin ”ryggsäck” med det nya de mötte
  – och de gjorde det på olika sätt